

A Napkeleti bölcsek.

(Urvaosorai beszéd.)

„Ime a csillag, melyet láttak vala napkeleten, előttök megyen vala, miglen jutna és megállana a hely felett, a hol a gyermek vala“. A Jézus születésének jelensége, a Názáreti megjelenésének nagyszerűen rajzolt képe, főséges evangéliumi festmény s valóság. Napkeleti bölcsek aranynyal himzett, tündöklő ruhában, talán a hadverő Cyrus, a hajdan hatalmas perzsa hős király országából jöve. Napkeleti bölcsek, kiknek arczán látszik a mély tudomány, kik az égi testek járásába voltak bémerülve, azoknak titkos jeleit szemlélve. Napkeleti bölcsek, körülük az éj néma esöndje, s felettük egy ragyogó csillag, mely előttük megyen, nekik utat mutat. És a csillag megyen előttük, megyen, miglen jut és megáll a hely felett, hol a gyermek van és megállanak a bölcsek is, Jézus előtt tisztességet téve meghajolnak Kelet tudósai.

A Jézus megjelenésének nagyszerűen rajzolt képe, jelentőségének képben való hiv kifejezése. Hiv és igaz.

E szent asztal emlékei is hirdetik, hogy az! Oh, a kinek a napkeleti bölcsek hódolnak, az nem a escesemő Jézus Mária ölen, hanem egy dicső, hasonlíthatlan élet után a Golgotán elvérzett Mester lábainál a fájdalmas szívű anya, a könnyező Máriával. Az első keresztény idő napkeleti bölcsei után napnyugati bölcsek következnek. S fényes sorban jönnek Athén tudomány csarnokaiból, Róma diadaloszlopai közül, s a későbbi nagy birodalmakból egymásután a bölcsek, Galilei, Kepler, Newton s a többiek felettük a ragyogó csillaggal, mely előttük megyen, miglen megáll a hely felett és megállnak ők is, s Jézus előtt hódolnak, néki tisztességet tesznek.

Hódoltok-e, meghajoltok-e ti is a Jézus előtt? Elhozzátok-e bölcseiségteteket alázatos szívvel, elhozzátok-e tudományotokat ti, kik már a csillagok utjait is meg tudjátok mérni, kik annyit, kik oly sokat tudtok, hogy merészkedtek megkísérteni, hogy a teremtés műveit után-esináljátok? Elhozzátok-e tudományotokat, avagy vannak, a kik abban

mód nélkül elkevélyedtek és ide csak úgy távolról néznek? Elhozzátok-e tudományotokat, melylyel a társadalom minden szükségéit kielégíteni, az egyenlőtlenségeket, a gazdag és szegény közti nagy ellentéteket kiegyenlíteni, megoldani akarjátok. Elhozzátok-e a bölcseséget, melyet ti egyszerű emberek e kortól, az egyik jól, józansággal, a másik kevésbé jól, talán tudáskodással tanultatok? Elhozzátok-e?! Vagyha elhozzátok, felettetek megyen-e az a ragyogó csillag, mely nélkül hódolatotok üres hajlongás, ékes ajándék bár, de szintelen virág. Magatok előtt látjátok-e azt a fényes csillagot, mely az eszmény csillaga, mely bensejében ég szent tűzben, levegője szellemiség, sugarai az ember legmagasztosabb aspiratioi; azt a csillagot, a mely a legjobbaknak mutatja az utat, mely a hol főragyog, fényébe az egyéni üdv, nemzetek nagysága, dicsősége, dicső jövődjé van beszöve?! Magatok előtt látjátok-e azt a csillagot, mely hullámzatosan mindig előre halad, miglen jár és megáll a hely felett és a kik látják a csillagot nagy örömmel örvendeznek s megállnak ők is a hely mellett, néki hódolnak, tisztiséget tesznek. . .

Megálltok ti is és hódoltok! . . .

. . . Látjuk, látjuk Uram a fényes csillagot . . . és látunk tégedet a Golgota gyászából mennyei világosságban kicemelkedő Krisztus! Látunk . . . és emlékezünk te rólad.

De jertek imádkozzunk, ezeket mondván:

Isten! szerető, édes Atyánk! megalázodva borulunk le előtted, érezve hibáinkat, gyöngeségcinket. Oh hányszor eltévesztjük szemeink előtt a világosságot és járjuk az utat, mely nem a te útad. Oh Atyánk! te lelkünkbe adtad a fényt s mi azt sokszor elhomályosítjuk, előnkbe adtad a nemes példákat és mi sokszor nem követjük. Bocsáss meg könyörülő Jóság! . . . S e pillanat szentsége által is indíts minket azoknak hív követésére, a kik bizonyosságot tettek nevedről és a szellemi élet boldogító voltáról, hogy így lehessünk néked méltó gyermekeid, s szent fiad asztalának méltó vendégei.

PÉTERFI DÉNES.

Enyedi György unitárius püspök beszéde.

(A hivek lelki életéről és az egyházi énekről.)

A sárospataki főiskolai könyvtár kézirati kódexéből szemeltük ki e prédikációt a végre, hogy olvasóinknak a kitűnő egyházi szónokot bemutassuk. A világos és szép stíluson, nemes gondolkodáson és józan, felvilágosult észjáráson kívül még három jellemző, kortörténeti érdekű vonás ötlük Enyedi György prédikációjából szemünkbe. Akadtak már a XVI. század végén olyanok, kik unták a templomokban csaknem szünet nélkül hangzó vitatkozásokat; beteltek az üres, élettelen dogmákkal s lelkök más, egészségesebb táplálék után vágyódott; a mi arra mutat, hogy már a Dávid Ferencz iskolájában felnőtt nemzedék átlátta, hogy a hitrombolás nagy munkája után beállt immár a conserválásnak, a hitépítésnek szüksége. Az is kitűnik Enyedi György prédikációjából, hogy a kálvinistákkal való harc a Dávid Ferencz halálával egyidőre bevégeződött. Csak a katolikusokkal, a Kolozsvárt elhatalmasodó jezsuitákkal kellett Enyedinek a szószéken is viaskodni. Báthory Zsigmond idejében csak ez oldalról fenyegette az unitárizmus fennállását komoly veszedelem. Az sem utolsó kortörténeti tanulság, hogy az evangelium tisztaságáig reformált hitelvek puritán egyszerűsége merőben kitiltotta a templomokból az orgonát s a zene minden akkor ismert kézi eszközét. Tinódi Sebestyén az 50-es években még hallotta a kolozsvári piaczi templomban a nagy orgonát; Enyedi György idejében már csak énekkart tűrtek meg ottan, csak az emberi hangnak lehetett méltó része az Úr szolgálatjában. Nagy gondot kellett tehát arra fordítaniok, hogy az isteni tiszteletnek dísze csorbát ne szenvedjen, méltósága és fensége az előző időkhöz képest alább ne szálljon. Ezért hozták be az unitáriusok már a XVI. században német, lengyel s talán olasz nótán okulva a négyes, sőt nyolczas hangú harmóniás éneklést, mit Bethlen Gábor az ő példájokra hivatkozva kényszerített később udvari kántorára. (A jámbor